

120 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА КАРЛОВАЧКОГ СОКОЛА

Гавриловић Дејан , Мијатовић Слађана 

Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду, Србија

SCIENTEFIC REVIEW ARTICLE

DOI: 10.5937/ATAVPA25194G

Сажетак: Крајем деветнастог века соколски гимнастички систем налази присталице међу Словенцима, Хрватима и Србима у Краљевини Србији. Оснивањем српског соколског друштва у Карловцима 1904. године, српско соколство у Аустроугарској је добило снажан ослонац и покретачку силу. Својом активношћу новоформирано соколи нису оставили равнодушним омладину у ближој и даљој околини, те се убрзо основана српска соколска друштва у Сремској Митровици, Земуну, Руми, Иригу, Винковцима, Загребу... Након оснивања, старешина др Лаза Поповић је прихватио предлог професора Новосадске гимназије Тихомира Остојића о прослави народног празника Видовдан и у витешком и гимнастичком духу. Окупљање сокола на Видовдан реализовано је од 1905. године па све до почетка Великог рата. Од 1906. године старешина карловачког Сокола покреће соколски часопис „Српски Соко“, са циљем подршке развоју српског соколства. Часопис је излазио у периоду од 1906. године па све до 1911. године, након чега се објављивање наставља у Београду под именом, „Српски соколски гласник“. После Анексионе кризе и престанка прогона сокола, Карловачки соко је помогао и учествовао у оснивању Српске соколске жупе крајишке и Српске соколске жупе босанско-херцеговачке. Почетком Балканских ратова аустроугарске власти забрањују рад сокола у монархији све до 1914. године. На самом почетку Великог рата, део руководства карловачког Сокола је ухапшен и оптужен за „велеиздају“, док су поједини чланови стрељани или страдали у логорима Аустроугарске. У послератном периоду руководиоци карловачког Сокола су дали допринос уједињењу соколства Срба, Хрвата и Словенаца у један савез. У даљем раду, између два рата, су наставили са окупљањем омладине и развојем соколства. Циљ истраживања је трагање за доприносима карловачког Сокола развоју српског и југословенског соколства. У овом истраживању коришћен је историјски метод.

Кључне речи: др Лаза Поповић, соколство, Карловци, оснивање, соколско вежбање.

УВОД

Соколство као идеја Мирослава Тирша, настала средином XIX века, постепено је освајала Словене, ширећи се од чешког народа ка свим словенским народима (Пантелић-Бабић, Мијатовић & Гавриловић, 2024). Срби су међу последњим Јужним Словенима прихватили соколство. Крајем XIX и почетком XX века, српско соколство се посебно развијало на територијама Аустроугарске, засебно у Османском царству и такође самостално у слободној Краљевини Србији. Међутим, на свим територијама где је српски народ прихватио соколство, постојао је и снажан револуционарни набој, у смислу жеље за слободом првенствено српског али и свих Словена уопште (Брозовић, 1934). Потврда оданости словенској слободи српских сокола исказана је и у речима председника општине Терезин, Павела Жалуда, 1. јула 1920. године, приликом испраћаја земних остатака учесника у Сарајевском атентату, из Чехословачке пут Краљевине Југославије: „Ја и цело патриотско грађанство града Терезина, сматрамо се срећним и почашћеним на чињеници што су хероји, који су својим одважним делом у Сарајеву, запалили цео свет и тиме донели обема братским народима, чехословачком и југословенском, давно жуђену слободу, баш у Терезину проводили последње дане свога јуначког живота“ (Жакула, 1930).

Од краја XVII века, у Аустроугарској монархији су Сремски Карловци представљали центар српске културе, просвете и духовности. У Сремским Карловцима су крајем XIX и почетком XX века излазили и часописи „Бранково коло“ и „Српски сион“, који су на једном месту окупљали бројне сараднике и националне раднике, међу којима се налазе имена Илариона Руварца, Алексе Шантића, Јована Дучића, Симе Матавуља, Јована Јовановића Змаја, Османа Ђикића, Јована Јеремића, попа Гиге Јовића и др (Димић, 2014). Национална енергија која се емитовала у Сремским Карловцима изнедрила је почетком XX века и карловачки Соко као облик националног деловања кроз физичку културу.

ПРЕДМЕТ, ЦИЉ И МЕТОД

Предмет рада је појава и развој карловачког Сокола и његов допринос српском и југословенском соколству. Приликом писања рада је коришћена историјска методологија. Извршена је анализа извора везаних за предмет истраживања.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Почетком XX века, међу Србима на територијама Аустроугарске на територијама се осећала стваралачка снага. Већина градова са српском популацијом оснивала су локалне листове: у Загребу је основан *Србобран*; *Застава* у Новом Саду; *Српска ријеч* у Сарајеву; *Отаџбина* у Бања Луци; *Народ* у Мостару... У Сарајеву је 1902. године основано друштво *Просвијета*, као организација за помоћ школовању српске младежи, док је у Загребу основана Српска банка (Ђоровић, 2009). У Сремским Карловцима, под уредником Павлом Марковићем Адамовом, основан је књижевни часопис *Бранково коло*. Такође, у Краљевини Србији се осећала повезаност између официра и народа. Млађи официри су прелазили на територије Старе Србије и Македоније ради заштите српског становништва у Османском царству. Енергија у српском али и свеукупно међу Словенима се поклапала са ширењем соколства као словенског система физичког вежбања.

Сећајући се оснивања карловачког Сокола, старешена др Лаза Поповић је навео: „То је било 19. јануара 1904. године, и десило се тако рећи, случајно... Одиста, то је било време понесено и узбуркано. После преврата у Србији, 29. маја 1903. године, и доласка Петра Карађорђевића на престо, осетило се и ван Србије снажно струјање. Већ сам дочек у Бечу (краља Петра), пропраћен је ђачким узвицима: „Живео југословенски краљ“!, показао је талас новог оптимизма, после мучних и срамотних дана“ (Поповић, 1929). Почетак рада српског сокола из Карловаца није био једноставан. Реакције карловачког грађанства према „новотаријама“ су биле резервисане. Након оснивања успостављена је веза са чешким, хрватским и словеначким соколством. Старешина је објављивао соколске чланке у часописима „Омладински гласник“ и „Браник“ (Поповић, 1929).

Од почетка рада Карловачки соко није сарађивао искључиво са соколским друштвима. Након Васкрса 1906. године, соколи из Карловаца су се упутили у Београд, где су заједно са чешким соколским предњаком Франтишком Динибилом увеличали јавни час, у организацији Витешког друштва „Душан Силни“ (Поповић, 1908).

На „Првој српској соколској вечери“ одржаној у Београду, 1907. године, у својству гостију били су присутни и карловачки соколи. Такође, др Лаза Поповић је предводио соколе из Карловаца на „Другој чешкој соколској вечери“ у Београду, 1908. године.

Карловци су се истицали и као домаћини. Јавну вежбу су организовали у 14. јуна 1908. године, у карловачкој дворској башти, на први дан празника Духови. У госте Карловчанима дошли су београдски соколи, ђенералштабни мајор Воја Живановић и представник Друштва за чување народног здравља, професор др Милан Јовановић Батут (Поповић, 1908). Савез соколских друштава „Душан Силни“ је организовао свесоколски састанак у Београду 7. и 8. јула 1910. године. Поред сокола из Краљевине Србије, у Београд су дошли српски соколи из региона али и велики број осталих словенских сокола. На окупљању у Београду су били и представници карловачког Сокола.

Соколи из Сремских Карловаца су несебично помагали и развој српског соколства у Босни и Херцеговини и Хрватској. Гимнастичка и соколска друштва из Сарајева, Мостара, Приједора, Бања Луке, Босанске Градишке и Требиња су једногласно, у августу 1909. године, формирали Босанско-херцеговачку соколску жупу. Наредне 1910. године, у јуну месецу, у Загребу је основана Српска соколска жупа у Хрватској. Састанку су присуствовала српска соколска друштва из Глине, Костајнице, Двора, Беловара, Петриње, Коренице, Госпића и Загреба (Поповић, 1910). Такође, на оснивачким скупштинама наведених жупа били су присутни старешина карловачког Сокола, др Лаза Поповић и Стеван Симеонович-Чокић, правни историчар из Карловаца, као изасланици Фрушкогорске соколске жупе (Поповић, 1929).

Додатну енергију карловачком Соколу дале су Видовданске соколске свечаности, које су соколи из Сремских Карловаца организовали испред манастира Сремска Раваница, на Фрушкој

гори, у периоду од 1905. године, па све до Великог рата. Идеја је потекла још крајем XIX века, када је професор Новосадске гимназије Тихомир Остојић, у листу за књижевност и уметност, „Бранково коло“, 1898. године, предложио промену у садржајима видовданске славе у Раваници (Врдник-манастир Сремска Раваница). Након Велике сеобе, а од 1697. године мошти, Св. кнеза Лазара су почивале у манастиру Врдник-Сремска Раваница. Професор Остојић је предложио да се верско и народно окупљање обогати са јавном вежбом и „јуначким“ утакмицама. Образлажући предлог истакао је да видовданска слава у првом реду има религиозан значај, као и историјски и традиционални. Такође је навео да је Видовдан успомена на најидеалнијег јунака, те је потребно, да Видовданску славу посветимо неговању народних душевних али и телесних врлина. За професора Остојића, сећање на кнеза Лазара, Милоша Обилића и друге косовске витезове, је био пут за неговање јуначког духа и поноса народног, које се може остварити ако се у долини врдничкој приреде гимнастичке утакмице са трчањем, скакањем, бацањем камена са рамена и народним играма. Даље је истакао, да би се наведеним променама на видовданској раваничкој прослави испунио сан оних који појетизирајући називају наше славе неком врстом Олимпијских игара (Димић, 2014). Организација Видовданских слетова је прихваћена од стране Српског сокола из Сремских Карловаца те су манифестације организоване 1905. (учествовало је око 100 вежбача), 1906. (180 вежбача), 1907. (303 вежбача од тога 11 жена) и надаље изузев 1908. године, све до Великог рата (Димић, 2014). На соколским свечаностима испред манастира Сремска Раваница учествовали су соколи из Београда, Тузле, Загреба, Костајнице, Петриње, Пирота, Крагујевца, Мостара, Невесиња...

Поред изузетно активног практичног рада сокола, Сремски Карловаци постају место издавања часописа „Српски соко“, који је покренуо и уређивао (1906-1911) свестрани старешина карловачког Сокола, др Лаза Поповић. На првој страници, првог броја часописа истичу се соколске идеје: „Сврха и задаћа овог листа је да служи интересима српског соколства, које ваља да буде што снажније обложено културом српском а поред тога да увек ступа солидарно и братски са славенским соколством а особито са хрватским соколством,“ (Поповић, 1906). Након петогодишњег рада часописа „Српски соко“, уредник др Лаза Поповић је увидео да је за укупну добробит српског соколства неопходно да се издавање листа пребаци у већи центар од Сремских Карловаца. Без амбиција за додатном личном афирмацијом, старешина Карловачког сокола је истицао да „Српским Прагом не могу бити Карловци никада“. Такође је истакао: „Соколство мора имати јако и живо средиште и да се у малим Карловцима не може, између осталог најмити довољно хране и пића...гладнима и жеднима“ (Поповић, 1929). Водећи се наведеним ставовима и показујући на делу љубав ка соколској организацији, др Лаза Поповић, 1911. године, обуставља издавање листа „Српски соко“ у Карловцима. Без временске паузе, у Београду је покренуо издавање новог листа „Српски соколски гласник“, као званични орган Савеза српског соколства. Испуниле су се речи др Лазе Поповића: „Изабраћемо једно место, и то ће нам бити средиште соколско. Тамо ћемо ићи сви и тамо ћемо се састајати. Тамо ћемо писати и оданде ћемо чекати одговоре. Оданде ћемо тражити поуке и упуте. Искаћемо заповести и прекинућемо са сујетним прецењивањем себе и омаловажавањем других, и почећемо да верујемо“ (Поповић, 1929).

Очекујући подршку за своје активности, заједничка делегација српских сокола са територија Аустроугарске је посетила престолонаследника Краљевине Србије, Александра Карађорђевића крајем 1911.године (Гавриловић и Мијатовић, 2022). Поред сокола из Дубровника, Загреба, Сарајева, Тузле, Босанске Градишке, Мостара састанку са престолонаследником су присуствовали и соколи из Сремских Карловаца (Гавриловић и Мијатовић, 2022).

Успеси српске војске у Балканским ратовима пробудили су забринутост Аустроугарске монархије према раду српског соколства у Монархији. Српски соколи ван територија Краљевине Србије су учествовали као добровољци у редовима српске војске. Из Карловачког сокола, у редове српске војске, за време балканских ратова, је ступио поп Гига Јовић. Рад сокола од стране аустроугарске власти је забрањен од краја децембра 1912. до почетка 1914. године (Димић, 2014). У јулу 1914. године, Карловачки соко је планирао прославу десетогодишњице. Међутим, јунски догађаји у Сарајеву су одредили „дуги пут“ за соколе.

Након атентата у Сарајеву, на Видовдан 1914. године, прогон српског соколства је изновао почео. На почетку рата аустроугарске власти су на Петроварадину стрељали карловачког соколског предњака Милана Варићака. Први председник карловачког Сокола и отац Лазе Поповића, Стеван Поповић и карловачки соко, поп Гига Јовић су умрли у интернацији у Араду (Поповић, 1929). Почетком Великог рата, са оптужбом велеиздаје, од аустроугарских власти су ухапшени чланови карловачког Сокола, др Лаза Поповић и Милан Теодоровић; српски соколи из Загреба, др Милан Метикош и Срђан Будисављевић као и Ђуро Гавриловић, оснивач српског сокола у Земуну. Након боравка у истражном затвору (др Лаза Поповић, 254 дана; др Срђан Будисављевић, 531 дан; др Милан Метикош, 694 дана; Милан Теодоровић, 200 дана и Ђуро Гавриловић, 390 дана), 10. јануара 1916. године је оптуженима изречена пресуда и то: др Лаза Поповићу, 14 месеци тешке тамнице; др Срђану Будисављевићу, 8 месеци тешке тамнице и др Милану Метикошу, 10 месеци тешке тамнице. Ухапшени Милан Теодоровић и Ђуро Гавриловић су ослобођени оптужби. Након три месеца од пресуде, казне осуђених су снижене, др Лаза Поповићу на 12 месеци, др Срђану Будисављевићу на 6 месеци и др Милану Метикошу на 8 месеци затвора. Соколима је стављено на терет да су под изговором заједничког гимнастичког рада, ширили агитацију у правцу велико-српске пропаганде кроз активности, састанке, новинске чланке, учешћем у соколским седницама, скуповима и такмичењима. Оптужница је истицала да је соколски рад оптужених био усмерен на одцепљење делова Аустроугарске и присједињење Краљевини Србији (Соколски велеиздајнички процес у Загребу из 1915-1916, 1927). У „велеиздајничким“ процесима, у којима је оптужен и значајан број сокола, организованим у периоду од 1914. до 1918. године, на затворске казне је осуђено више од 100 припадника српског соколства. Смртна казна је извршена над тројицом српских сокола (Гавриловић, 2019).

Након Великог рата, вођени уједињењем Јужних Словена у једну државу и соколи Срба, Хрвата и Словенаца, улазе у један савез, на Видовдан 1919. године. Значајну улогу у организацији уједињења имали су вође карловачког Сокола, Поповић и Теодоровић. Идеалиста српског, југословенског и укупно словенског соколства износио је своја осећања, приметно незадовољан, након уједињења јужнословенских сокола: „...но међутим се у наше соколство унео раздор и политичке смутње. Даља историја нам је свима позната и не долази овде у обзир, јер нити се наручито дотиче нашег карловачког Сокола, нити његових људи“ (Поповић, 1929).

Карловачки соко између два светска рата није имао улогу значајног соколског центра, какав је био у периоду пре Великог рата. Губитак енергије карловачки Соко је претрпео и одласком др Лазе Поповића ради професионалног ангажовања у Загреб, као и одласком Милана Теодоровића из истих разлога у Нови Сад. У соколу су се окупљали ђаци Карловачке гимназије и Богословије. Због школовања ђака у карловачкој Богословији из различитих крајева Краљевине Југославије и њиховог ангажовања у карловачком Соколу, остварен је утицај карловачког соколства на шире територије Краљевине Југославије (Поповић, 1929). Значајан догађај у историји карловачког Сокола је изградња Соколског дома „Др Лаза Поповић“. Додељивање земљишта обављено је 1934. године од стране Сремских Карловаца за изградњу соколског дома (Димић, 2014). Коначно освешћење дома обављено је 23. јуна 1940. године уз присуство великана карловачког Сокола, др Лазе Поповића (по коме је дом носио име), Милана Теодоровића, Николе Максимовића... (Соколски гласник, 1940). Почетак другог светског рата је довео до поновног страдања соколских родољуба. Одмах након успостављања НДХ, на Стражилову 26. априла 1941. године, су стрељани 6 припадника карловачког Сокола. Након Другог светског рата, новоформирана власт, вођена идеолошким разликама са властима у Краљевини Југославији, уклања соколство из физичке културе и оснива Фискултурни одбор Југославије. Соколски домови широм СФРЈ постају ДТВ „Партизан“ промовишући „нове“ вредности. Соколство се обнавља деведесетих година XX века у Југославији и Србији. Соколско друштво Карагујевац-Матица је обновљено 1996. године (Јевђевић, 2008). У Сремским Карловцима је соколско друштво обновљено 2003. године, окупљајући грађане са циљем наставка богате традиције карловачког Сокола (Димић, 2014). Да соколска идеја није напуштена потврђују активности Соколског савеза Србије и организације Савез Српски Соко које настављају традицију српског соколског покрета.

Спортске активности на локалитету око Сремске Раванице у време Видовдана и један век након одржавања првих, потврђују да идеја старешине карловачког Сокола, др Лазе Поповића живи у новим генерацијама (Л. С, 2024).

ЗАКЉУЧАК

Од оснивања 1904. године, карловачки Соко, вођен соколским идеалима, неуморно је радио на подизању здравља омладине, првенствено на локалном, а потом и на ширем нивоу деловања. Поред одржавања контаката и посета српским соколима у Аустроугарској, соколи из Карловаца су посећивали и соколска и гимнастичка друштва у Краљевини Србији. Такође су одржавали контакте са чешким и хрватским соколством. У даљем раду утицали су на отварање бројних соколских друштава али и жупа у српском народу. Велики допринос српском али и укупном свесловенском соколству дали су организацијом Видовданских соколских свечаности. Ове свечаности су реализоване у периоду до Великог рата, окупљајући првенствено соколе из региона. Након великог рата, Видовдан је захваљујући карловачком Соколу добио југословенски али и свесловенски карактер соколског празника. Такође, велики допринос друштво је дало покретањем часописа „Српски соко“ у Сремским Карловцима 1906. године. Због свог соколског рада старешине карловачког Сокола су осуђене на казне затвора у току Великог рата, док су поједини соколи изгубили животе. Након рата друштво је добило локални карактер. Значајан напредак је направљен изградњом соколског дома. Почетак Другог светског рата наново је увео чланове друштва у страдање. Формирањем нове власти соколска идеја и традиција је претворена у фискултурни покрет СФРЈ. Обнова соколства у Сремским Карловцима је покренута почетком XXI века, док традиција физичке активности у близини Сремске Раванице у Врднику, налази присталице и након једног века.

ЛИТЕРАТУРА

1. Брозовић, А. (1934). Соколски зборник. Београд: Графички уметнички завод-Планета, 1934-1935.
2. Гавриловић, Д. (2016). Развој националног духа у друштвима и покретима за физичко вежбање српског народа. *Српске студије*, 7, 11-25.
3. Гавриловић, Д. (2019). Српски спортисти у Великом рату. Београд: СИА.
4. Гавриловић, Д., и Мијатовић, М. (2022). Допринос краља Александра Карађорђевића развоју соколства у Србији. Зборник радова- IX интернационалана научна конференција, 11-16.
5. Димић, Ж. (2014). Споменица карловачког Сокола: 1904-2014. Сремски Карловци: Соколско друштво.
6. Жакула, С. (1930). Од Терезина до Сарајева: успомена поводом десетогодишњице преноса костију видовданских хероја. Београд: СИА.
7. Жутић, Н. (1991). *Соколи*. Београд: Ангротраде.
8. Илић, С./Мијатовић, С. (2006). *Историја физичке културе*. Београд: „Д.Т.А. Траде“.
9. Илић, С., Мијатовић, С. (1994). *Историја физичке културе Краљевине Србије*. Београд: ФФК.
10. Илић, С. (1994). *Историја физичке културе, Нови век и савремено доба*. Београд: ФФК.
11. Јевђевић, Ј. (2008). Споменица крагујевачких сокола. Крагујевац: Соколско друштво.
12. Л.С. (2024). Видовдански споретски дани и 120 година од оснивања Српског сокола у Сремским Карловцима. Београд: Политика, 27.06.2024.
13. Освећен је Дом др Лазе Поповића у сремским Карловцима. (1940). Соколски гласник. Београд: Гласило Савеза сокола Краљевине Југославије, XI, 26, 2.
14. Пантелић Бабић, К, Мијатовић, С., Гавриловић, Д. (2024). Соколска идеја-идеја за 21. век. Зрењанин: Зборник радова, Друштво педагога Србије.
15. Поповић, Л. (1906). *Српски соко*, I, бр.1, 1.
16. Поповић, Л. (1908). Франтишек Динибил. *Српски соко*, II, 11, 162.
17. Поповић, Л. (1908). Српски соко у Карловцима. *Српски соко*, II, 11, 170.
18. Поповић, Л. (1908). Српски соко у Карловцима. *Српски соко*, II, 11, 174.
19. Поповић, Л. (1910). О развоју Српског соколства. *Српски соко*, IV, бр. 10, 174.
20. Поповић, Л. (1910). Српски соколски састанак у Загребу. *Српски соко*, IV, 11, 195.
21. Поповић, Л. (1910). 1905-1910. *Српски соко*, IV, 12, 206.
22. Поповић, Л. (1910). Свесоколски састанак у Београду. *Српски соко*, IV, 12, 220.

23. Поповић, Л. (1910). Свесокоски састанак у Београду. *Српски соко*, IV,12, 238.
24. Поповић, Л. (1929). *Споменица Карловачког сокола*. Сремски Карловци: Српска манастирска штампарија.
25. Рашић, В. (1912).Списак соколских друштава-српско соколство. *Српски витез*, бр.2, 44.
26. Соколски велеиздајнички процес у Загребу из 19151916. године. (1927). Загреб: Штампарија Главног савеза српских земљорадничких задруга.
27. Ђоровић, В. (2009). Историја српског народ 4. Цетиње: Светигора.

120 YEARS FROM THE ESTABLISHMENT OF KARLOVAC SOKOL MOVEMENT

Gavrilović Dejan, Mijatović Slađana

Abstract: *In the late nineteenth century, the Sokol gymnastics system found its supporters among the Slovenes, Croats and Serbs in the Kingdom of Serbia. With the establishment of the Serbian Sokol Society in Karlovci in 1904, Serbian Sokol movement in Austria-Hungary gained a strong support and driving force. With their activity, the newly formed sokol societies had a strong impact on the youth in the near and far surroundings, and soon Serbian Sokol societies were also founded in Sremska Mitrovica, Zemun, Ruma, Irig, Vinkovci, Zagreb, etc. After the establishment, the elder Dr. Laza Popović accepted the proposal of Tihomir Ostojić, a professor of the Novi Sad Gymnasium, on the celebration of the national holiday Vidovdan in the spirit of chivalry and gymnastics. Members of the sokol movement used to gather on Vidovdan from 1905 until the beginning of the Great War. In 1906, the head of the Karlovac sokol society launched the sokol magazine "Srpski Soko," with the aim of supporting the development of the Serbian Sokol movement. The magazine was published in the period from 1906 until 1911, and afterwards the publication thereof continued in Belgrade under the title "Srpski sokolski glasnik" (Serbian Sokol Herald). After the Bosnia crisis i.e., the annexation of Bosnia, and the end of the persecution of sokol movement members, Karlovac Sokol society provided help and support and participated in the founding of the Serbian Sokol parish of Krajina and the Serbian Sokol parish of Bosnia and Herzegovina. At the beginning of the Balkan Wars, the Austro-Hungarian authorities forbade the work of sokol movement in the monarchy until 1914. At the very beginning of the Great War, some of the leaders of the Karlovac Sokol society were arrested and accused of "high treason," while some members were killed or died in the camps of Austria-Hungary. In the post-war period, the heads of the Karlovac Sokol society contributed to the unification of the sokol movement in Serbia, Croatia and Slovenia into one alliance. In their further work, between the two wars, they continued with the gathering of youth and the development of the sokol movement. The aim of this study was to determine how the Karlovac sokol society contributed to the development of the Serbian and Yugoslav sokol movement. The historical method was used in this research.*

Key words: *Dr. Laza Popović, sokol movement, Karlovci, establishment, sokol gymnastics*